

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	6 frt — kr.
Negyedévre	1 > 50 >
Helyben házhoz kordva:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 frt — kr.
Vütkre postán szállítva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 > 50 >

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnepek utáni napot kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apacza-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

A magyar iustitia bajai.

(—a.) A költségvetési vita ötödik hónapjában talán ma vagy holnap sorra kerül a negyedik nagy tárcza, az igazságügyi budget.

„Iustitia regnorum fundamentum,» az igazságosság az ország alapja,» — tartotta a rómaiak közmondása. Ha a mi költségvetésünk hiven tükrözi vissza igazságügyi állapotainkat, akkor bizony be kell vallanunk, hogy gyenge alapon nyugszik ez az ország, daczára annak, hogy most ünnepli fennállásának ezredik évét.

Közösügyes kiadásokra, hadügyi czélokra, államadóságokra megy a csaknem fél milliárdnyi költségvetésnek $\frac{3}{10}$ része; a közoktatási és földművelési tárczákra nem jutt több 10—10 milliónál, az igazságügyire valamivel több: 15 millió. Pedig azt hiszem az ellenzék nem kifogásolná, ha erre a fontos tárczára többet is fordítana a kormány.

Régi nótá már Magyarországon, hogy nálunk az igazságszolgáltatás nem elég gyors és nem elég független. A magyar embernek vérében van a perelésre való hajlandóság. Mindenki tudja, hogy Arany Jánosnak gyönyörű szép költeménye: »A fülemile«, nem valóság, hanem igazán — költemény; de megkapó hűséggel jellemzi a magyar ember természetét. Azért van nálunk annyi prókátor is. És mindennek daczára ma már inkább leküzdí természetét a magyar ember, megbékül, kiegyezik, de nem perel, mert tudja, hogy az instánzia rengeteg pénzébe fog kerülni, évekig és évekig el fog húzódní, de jussához nem jut még sem. Régóta hallatszik

már a vád a magyar Iustitia ellen, hogy ólomlábakon és bekötött szemmel jár. Egyesek, nem tagadható, iparkodtak is segíteni a bajon, de ez a vád, sajnos! — ma sem alaptalan.

Nincs a világon hivatal, — még a jegyzőket és szolgabíróságokat sem véve ki, — ahol annyi restancia lenne, mint a magyar bíróságoknál. Nem csinálunk belőle szemrehányást a derék bírói karnak. Szívesen, készségesen elismerjük, hogy szigorú pontossággal és kitartó szorgalommal végzik valóban nehéz teendőiket. Nem öket hibáztatjuk, hanem a rendszert és a kormányt.

Maga a miniszter is beismeri a költségvetés indokolásában, hogy szükség lenne a bíróságoknál személyszaporításra. »Az igazságügyi újabb törvényeknek a bíróságok előtti eljárást szabályozó intézkedései — írja Erdély miniszter az indokolás 12. lapján — már eddig is nagy mérvben fokozták s ezentúl még nagyobb mérvben fogják emelni a kir. törvényszékek és járásbíróóságok teendőit. — Mindezen intézmények (a sommás eljárás, a telekkönyv, az örökösödési eljárás) helyes és sikeres meghonosítása és továbbfejlesztése a bíróságok személyzetének szaporítását teszi szükségessé.« És ennek daczára a miniszter csak a segéd-személyzetet szaporítja, a bírák létszámát pedig nem emeli. Ilyen fontos intézménynél nem lehet garaszkodni. Jutni kell reá költségnek akárhonnét vegyék is azt.

Csodálatos dolog, hogy a miniszter előbb idézett indokolásában bölcsen hallgat egy igen fontos körülményről, mely

pedig nem lehet előtte ismeretlen. Értjük az egyházpolitikai törvények által teremtett új helyzetet. Az új házassági törvény tetemesen fogja szaporítani a válóperek számát s ezzel növelni a bírák teendőit. Az ősszel komolyan beszéltek irányadó körökben arról, hogy 200 új bírói állást rendszeresítenek. De ezzel még inkább kétségtelenné tették volna az »új rend« irtóztató költségeit és nem lehetett volna 20,000 frtfelesleggel zárni a költségvetést.

Másik nagy hibája a magyar iustitiának; a függetlenség hiánya a bírói karnál. Nem beszélünk itt politikai függetlenségről; azt úgy is hiába keresnénk Magyarországon még a legeslegfelsőbb körökben is. A magyar »szabad«-elvűség nem tűrné meg az olyan független gondolkodású hivatalnokai kart, amilyenek bizonyult néhány nap előtt az osztrák, mely úgyszólván egytől-egyig a meg nem erősített Luegerre és jelöltjeire adta szavazatát. Nem vagyunk olyan naivok, hogy politikai függetlenséget keresnénk a magyar bírói karnál. A Tiszá-rendszert lehetetlenné tette azt, beláthatatlan időkre.

De nem beszélhetünk anyagi függetlenségről sem. Jellemző e tekintetben, hogy mikor a vidéki királyi táblákat szervezték jó irodával bíró ügyvédek nem igen akartak vállalkozni még az elnökségre sem, pedig avval 6000 frt fizetés és 1000 frt lakpénz jár. A felső bíróságoknál nem is annyira a fizetés csekélyebb volta a baj, hanem a kormánynak túlságos befolyása és a bírák nagy ambíciója. Élénk emlékezetünkben van még mikor Wekerle nem átallotta ünnepe-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

N Ó R A.

Irtá: Dr. Mephisto.

Vannak témák, amelyek örökké aktuálisok maradnak. Ilyen a szegény Nóra problémája is. Néhány évi boldog házasság után elhagyta a férjét, mikor rájött, hogy a lelkeik nagyon idegenek egymástól, s eddig legfőlegbb tévedésből szerették egymást.

Nagyon sokan elítélik ezt a szegény asszonyt, — olyanok is, a kik különben még a legbűnösebb Magdolnának is megbocsájtanak, — de még többen vannak, akik egyáltalában meg sem értik, s elég bátorságuk is van hozzá, hogy ezt bevallják.

Magyarországon az Ibsen-darabok közül úgyszólván csak a Nóra ismeretes. Játsszák minden színházban, — sokan olvassák is a Reviczky nevével viselő de valószínűleg nem tőle származó igen gyarló fordításban. Már pedig egy Ibsen darabot a színpadról ismerni meg — nagyon is problematikus dolog itt nálunk. Egészen idegen léggör ez, idegen alakok, idegen társadalom, idegen erkölcsök és idegen világnézet, a melynek reflektálására a különben művészi tekintetben elég magas fokon álló magyar színészet csak a legtrikább esetekben lehet képes. Nincs rajta semmi csodálni való, hogy a kik Márkus Emiliától látták Nórá-t a nemzeti színházban, — egészen más alaknak és más

színdarabnak ismerik Nórá-t, mint pl. akik a görömbölyi nyári szinkörben Rózsa Lila kisasszonytól látták Ibsen e remek alkotását. Szinte hihetetlen, micsoda rombolásokat vihet végbe egy rossz színész egy jó darabban. Annak a vegyes hatásnak, amelyet Nóra Magyarországon keltett, részben ebben látom az okát.

Ibsent mindenütt az a hír előzi meg, hogy borzasztó realizmussal dolgozik. Nálunk pedig realizmus alatt a Zola-regényeket s pornografikus munkákat értenek. Nos, annak az igen igen realiztikus irányú drámának olyan ideális nőalakjai vannak, hogy a Romeo Juliájával mindenkor fölveszik a versenyt. Talán nem olyan szenteskedők, nem is beszélnek olyan gyönyörűen, de mindenesetre sokkal jobb és nemesebb lelkűek. Sajátságos ország a fjordok hazája, hogy ott olyan erős lelkű és nyílt szívű asszonyok vannak, — s meglep bennünket, ázsiai népet, ahol az asszony lehet jó anya és szerető feleség — de másként alig megyen ember számba, oly akaratlan, önnállótlan, s annyira nincsen egyénisége. A férjeket meglepi Nóra, — s hozzá lévén szokva ahhoz a hibás gondolathoz, hogy csak az az igaz nőalak, aki olyan típusú, mint az ő feleségük, — azt mondják Ibsenre, hogy nem mond igazat, mikor olyan nőalakot állít elénk, amelyik nem úgy gondolkozik és cselekszik, mint az ő feleségük vagy leányuk. Különbö a nagy egyéniségeknek s a valamely tekintetben nagyon kiváló jellemeknek meg van az a sajátosságuk, hogy nem értik meg őket a náluknál sokkal kisebb lelkek. Természetes

dolog ez éppen úgy, mint a hogy a közönséges fül nem képes felfogni csak bizonyos korlátozott rezgési számú hangokat, s a szem a színek gazdag változatosságából összesen csak hetet, a violaszíntől a vörösig. Nos, ha balgaság azt állítani, hogy összesen csak ez a hét szín, a fénysugarak szinhatásainak csak ez a nagyon csekély töredéke létezik, vagy hogy mivel csak tizenhattól negyvenötezerig terjedő rezgési számú hangokat vehetjük észre, — ha balgaság azt állítani, hogy csak ez a hét szín létezik, s ez az arányilag csekély (mi ez a végtelenhez?) variációju hang létezik, — akkor miért nevetséges dolog azt állítani, hogy vannak alakok és jellemek, akiknek a megértéséhez a mi gondolkörünk, a mi felfogásunk csekély? A szellemi világ egyes tüneményei miért ne eshetnének kívül a mi percipiáló képességünkön?

Erre a védelemre ugyan Ibsen nem szorult rá, de jó volna ezeket a dolgokat megfontolni azoknak, akik esetleg egy gyenge előadás felületes meghallgatása után illetékes bíráknak hiszik magukat arra, hogy kárhóztató feleletet mondjanak Ibsenről s az ő csodaszép Nórá-járól.

Különbö a Nóra problémája nagyon egyszerű dolog. Nóra meg akarja menteni a férje életét, akit nagyon szeret, — vagy legalább ő azt hiszi, hogy nagyon szereti. A férjet délvidékre kell vinni, de nincs pénz. Nóra atyjának nem szólhat, mert az is halálos beteg. Nincs más hátra, mint hogy egy kötelezvény alá

lyesen megleckéztetni a legfőbb pénzügyi bíróságot.

Pedig ennek a bíróságnak, valamint a kúriának is éppen az a feladata, hogy a kormányval szemben is megmondja az igazat.

Az alsóbb bíróságoknál alkalmazott személyzet fizetését határozottan keveseljük. Bárhol a világon nagyobb a bírák fizetése, mint nálunk. Ha baj nincs, azt az ő személyes becsületességüknek köszönhetjük; — de az emberi gyarlósággal számolni kell. Ez okozta azt a sajnálatos körülményt is, hogy a jogász ifjuság inkább megy a bizonytalan közigazgatási vagy a tehetségesebb rész a még inkább bizonytalan ügyvédi pályára, mint a bíróra.

Ismétlen hangsúlyozzuk, hogy a bírói kar szaporítása és a bírói függetlenségnek emelése igen fontos állami érdek. Itt nincs helye a garaszkodásnak. Ennek előmozdítására nem szabad sokalni semmiféle áldozatot.

A király nem megy a parlament diszülésére.

Budapesti levelezőnk telegrafálja, hogy a király, mivel a június 8-iki millennium parlamenti diszülésen nem fog megjelenni, személyesítőket szándékozik küldeni, és pedig herceget Esterházy Páll és Tisza Kálmánt.

Ez a hír minden politikai körben óriási recensust keltett, s mindenfelé hangoztatják, hogy ha ő felsége helyettesíteti magát, akkor okvetlen valamelyik főherceget jelölje ki erre a célra.

A stomfai választás.

A képviselőház negyedik bíráló bizottsága tegnap folytatta a stomfai választás tárgyalását. A bizottság vagy megsemmisíti a választást, vagy vizsgálatot rendel el. A nyilvános ülésben az elnök alkalmat akart nyújtani a bizottság tagjainak, hogy kérdéseket intézhessenek a fe-

lekhez, a mivel azonban nem éltek. A zárt ülésben Barabás Béla és Frey Ferencz előterjesztették elaboratumukat, a melyet az okmányok adatai alapján kidolgoztak. E fölött élénk vita fejlődött ki és elhatározták, hogy az ülést e hó 12-ig halasztják, a mikor ítéletet fognak hozni. Addig is a bizottság tagjai tanulmányozni fogják Barabás Béla és Frey Ferencz adatait.

A polgári házasság Németországban.

Berlinből írják, hogy a birodalmi gyűlésnek konzervatív frakciója a fakultatív polgári házasság mellett fog állást foglalni és követelni fogja, hogy a polgári törvénykönyv azon szakaszába, mely a polgári házasságról szól, az egyházi esketés szabványait is bevegyék.

Katholikus akció Portugáliában.

Portugáliában közelebb hatalmas katolikus centumpárt alakult, amelynek vezére a a cambrai püspök. Az új párt arra fog törekedni, hogy revízió alá vesse mindazokat a törvényeket, amely a katolikus egyház és intézményeinek jogát sértik vagy korlátozzák.

A tétlen parlament.

Azon lassuság, amelylyel a képviselőház a budgetet tárgyalja, mind nagyobb elkedvetlenítést okoz épp úgy az országban, mint a kormánypart kebelében. Alig két hónapnyi idő választ el bennünket a millenniumi ünnepektől és a költségvetésnek csak felét tárgyalták le.

Ily körülmények között természetesen teljesen háttérbe szorul a képviselőház tulajdonképpeni feladata, mely a viszonyok követelte törvények alkotásában áll. E mellett ugyan nem kevésbé fontos a budgetnek tárgyalása, amelynél az ország legsarkalatosabb érdekei jönnek szóba és ez nyújt az ellenzéknek alkalmat, hogy ellenőrző hivatását kifejtse és reá mutasson azon hiányokra, melyeket az ország egyes intézményei felmutatnak.

Sajnos, hogy e téren elég bő alkalom nyílik, hogy megismerkedjünk mindazon visszaélésekkel, melyek közéletünket meg-

mételyezték. Az elmúlt napokon számos esemény merült fel, amelyekről az ellenzéknek hallgatnia bűn lett volna. A költségvetés és ezzel kapcsolatban a bizalmi kérdés felvetése egyik legsarkalatosabb tényezője, a nép képviseleten alapuló államformának. Ehhez járul még, hogy a kiegyezés kérdése is napirendre került, mi annál inkább felhívja magára az ország és az ellenzék figyelmét, mert az ország ügyeinek élén oly kormány áll, mely eddig is a választásoknál használt pressziójával, bizalmi férfainak korrupciójával és gyengeségével méltán aggodalmakat keltett az országban.

A kormány szolgálatában álló sajtó most azon tehetetlenséget, amelylyel a Bánffy-kormány az ügyek vezetésében eljár, az ellenzék obstrukciónális törekvéseinek következményeképpen akarja feltüntetni. Egyes lapok hangoztatják, hogy az ellenzék obstrukciónális törekvései a határozati javaslatok benyújtásában mutatkozik és azzal vádolja az ellenzék, hogy minden kicsiny kérdést aránytalanul bőven igyekszik napirenden tartani.

Igaz ugyan, hogy az ellenzék, különösen Apponyi és Kossuth Ferencz határozati javaslataival hosszabb ideig foglalkozott, de ezt természetesnek fogja mindenki találni, ki nem tartja a kiegyezést és közös vámterületet másodrangú kérdésnek. Foglalkoznia kellett a képviselőháznak annál is inkább, mert az osztrák parlament magatartása e tekintetben felhívta figyelmünket, hogy a kiegyezés kérdésében az osztrákok túlkapásai Magyarország érdekeit veszélybe sodorják.

Különben mikor foglalkozzanak a nép képviselői azon sérelmekkel, melyek az országban felmerülnek, ha nem a költségvetés tárgyalásakor?

Felhozzák azt is, hogy az ellenzék által benyújtott határozati javaslatokat úgy is leszavazta a többség s így az egész csak felesleges időpazarlás volt. E vád első része csakugyan igaz. Az utóbbi napok eseményei megmutatták, hogy a kormány minden tekintet nélkül leszavaz

odairja az atyja nevét, annak tudta és beleegyezése nélkül, sőt két nappal halála után. Ami ezután következik, az mind csupa drámai kellék, amely arra való, hogy szórakozzék a publikum, s a problémát meg ne unja.

A férj egy intrikus segélyével megtudja, hogy a neje váltót hamisított. Helmer ügyvéd azok közül való, akiket »minta jellem«-nek szoktak nevezni, de aki könnyen megalkuszik a becsülettel, ha a »társadalom« nem tud róla semmit. Azzal nem törődik, hogy a felesége az életét mentette meg, s hogy nem volt számára más menekvés, arra sem gondol, hogy Nóra nem volt tudatában annak, hogy büntetendő cselekményt követ el: a neje hőstettét úgy tekinti, mintha egy elzülött ember nyereségvágyból követte volna el. A belénevelt álszenteskedés pózolásra kényszeríti, s kitör belőle az esztelen elkeseredés.

— »Ó milyen rettenetes ébredés! Az én örömem és büszkeségem az egész nyolcz év alatt nem volt más, mint maga aképmutatás, a hazugság, — sőt még rosszabb, még rosszabb — a büntetés! Oh, a feneketlen ocsmányság, mely ebben rejlik. Pfüj! Pfüj!«

Igy beszél Helmer Nórához, aki az életét mentette meg. S ha legalább a morál törne ki belőle, de nem — az álszenteskedés, a társadalomtól való félelem, mert kész megalkudni Güntherrel, hogy visszakaphassa a hamis váltót — ő térden állva, rimánkodva kér bocsánatot a feleségétől, mikor a társadalmi bukás vesztélyét sikerült elhárítani.

Nórárt felébreszti ez a kifakadás. Hisz' nem a férj az, aki így beszél hozzá, hanem egy egészen idegen ember, akiről nyolcz éven át azt hitte, hogy az ő férje. Csak most kezdi ismerni ezt az embert és mélységesen megveti. Nem talál más kibontakozást a dologból, mint hogy ott hagyja férjét még azon éjjel.

Azok, akik ezt az elhatározását hihetetlennek tartják, gondoljanak azok arra, hogy mi lett volna akkor, ha Nóra nem hagyja el a férjét? Talán megbékítették volna a férje esküjével, egy megvetett embernek a esküjével? Örökös purgatórium lett volna az élete férje oldalán, s nem volt eléggé ereje vagy bátorsága ahhoz, hogy erre a szenvedésre vállalkozzék. Nem tudta házasságnak tekinteni azt a viszonyt, mely közte és férje között volt, s a maga részéről meg lévén győződve az »error in personá«-ról, ott hagyta őt. Helmer nem érdemelt, mást, — s nem volt joga ahhoz, hogy utánna, rohanjon Nórának és vissza-vezesse őt, — különösen Norvégiában sem, ahol a nő bármikor elhagyhatja férjét.

Nóra maga nevelte önmagát, — s így meglehetősen eredeti nézetei vannak a kötelességei és jogai felől. Ilyen formán gondolkodik:

— Nem elégedhetem meg azzal, amit a legtöbb ember mond és a mi a könyvekben írva van. Magamnak kell a dolgokról gondolkodnom s iparkodom, hogy velük tisztában legyek.

Igy aztán nem csoda, ha összeütközésbe

jön a társadalommal és a törvénnyel. Hőstettnek tartja azt, amit a törvény becsületességnek ítél, s ebben a speciális esetben neki lévén igaza, a legnagyobb mértékben megnyeri részvétünket.

Erkölesi érzéke rendkívül finom, — éppen mert nagyon egyéni. Sokak előtt meglepő, hogy az az asszony, aki éjnek idején elhagyja férjét, hogy soha többé vissza ne térjen, — olyan szigorú erkölcsű, hogy e tekintetben a legesekélyebb kifogásolni valót sem talál rajta. Mikor a bál utáni jelenetben megismeri a jellemét férjének, akinek tíz éven át szerető felesége volt, s akit három gyermekkel ajándékozott meg, — rögtön távozik, nem várja a reggelt, mert nem akarja az éjjelt egy idegen ember házában tölteni. Mily kevés Nóra van a világon! A gazdag Rank orvos, a háznak jó barátja könnyen kisegíthette volna a bajból, s Nóra hozzá is akart fordulni, de mikor a cinikus és már már haldokló Rank megvallotta, hogy szereti őt, — Nóra nem szólott egy szót sem, és nem vette, nem vehette igénybe Rank segítségét. Ehhez a két jelenethez pedig oly igen finom erkölesi érzék kellett, amely legföllebb az ü b e r m e n s c h e k tulajdona lehet.

Azt mondják, hogy Nóra válása nagyon ellene van a vallásnak.

Nem annyira, mint az első tekintetre látszik. Az igaz, hogy Ibsen nagyon csekély szerepet juttat a vallásos életnek, de a körülményekből ez is eléggé magyarázható. Ahol vallásos érzület van, ott nincs probléma, s ott a

mindent, ami nem az ő kebeléből indult ki, mintha az ellenzék javaslatainak elfogadásában hatalmának csökkenését látná. Ilyen volt Csáky gróf javaslata is, melyet az ellenzék ajánlatára nem fogadtak el, később Csákyét, mely ugyanazt tartalmazta, elfogadták.

Ezenkívül nagyon veszélyes praecedens volna az ilyen eset, ha az ellenzék rezignáltan felhagyna törvényadta jogaival és küzdelmeivel.

Különben az az állandó leszavazás, mely egyedüli erejét képezi a kormánypártnak, korántsem oly állandó jelenség, mely esetleg meg ne változhassék. A képviselőházi viták folyamán a kormány gyakran csak 12—24 szavazatnyi többséggel tudta határozatait keresztülvinni, ami rá nézve nagyon kedvezőtlen eredmény.

Az ellenzéknek vádolása, hogy a képviselőház üléseit meddővé teszi, ismét csak annak a tehetetlenségnek és kétségbeesésnek jele, melyet a kormánynak lanyha és tapintatlan eljárása idézett elő. A kormány tehetetlenségében vádolja az ellenzék, hogy a pártpolitika befolyása alatt áll, jó lehet minden lépése éppen arra mutat, hogy éppen a kormánypárt az, amely mindig első sorban tartja szem előtt a saját hatalmának megtartását.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Márczius 5.

Ülés kezdete 10 órakor.

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyzők: Josipovich Géza, Schöber Ernő, Balogh Géza.

A kormány részéről jelen vannak: Bánffy Dezső báró, Lukács László, Daniél Ernő, Erdély Sándor, Darányi Ignác, Josipovich Imre.

Hitelesítették a múlt ülés jegyzőkönyvét.

Elnök: bemutatja a beérkezett irományokat.

Következik az *indemnitásról szóló törvényjavaslat harmadszori olvasása.*

A ház a törvényjavaslatot harmadszori olvasásban is megszavazza.

drámairónak nincs semmi dolga. Azok az alakok nem játszanak az életben drámákat, s igen hálátlanok a drámairó kezében. Nem jönnek összeütközésbe a világrenddel, nekik nincs szükségük arra, hogy a publikum elé vigyék őket, — s a publikum többet tanulhat a bűnbánó Magdolnák, mint a Szent Ágnesek történeteiből.

Nóra azt se tudja mi a vallás.

— Nem tudok én semmi egyebet, mint amit Jacobi lelkész mondott, mikor konfirmáltak. Azt mondta, hogy a vallás ez meg az. Majd később, ha egyes-egyedül magamra leszek utalva, meg fogom vizsgálni ezt a kérdést is, hogy lássam, helyes-e, mit Jacobi lelkész mondott, vagy inkább: helyes-e n e k e m ?

Ilyen körülmények között igazán nem lehet rajta csodálkozni, ha Nóra elhagyja a férjét. Neki a házasság nem szentség, hanem egy olyan intézmény, amelyről neki más véleménye van, mit a társadalomnak, s ő azt hiszi, hogy az ő véleménye a helyesebb.

Ime Ibsen problémája Nórában. Egyszerű és világos, — csak érzék kell hozzá, hogy megértse az ember Nórában alapjában rendkívül nemes egyéniségét. Különben nyilvánvaló, hogy a darabot nem a Nóráknak, hanem a Helmereknek írták s azoknak az embereknek, akik embertársaikat, — különösen ha azok védtelen nők, — nagyon könnyen elítélik.

Következik

a kereskedelemügyi tárca költségvetésének folytatolagos tárgyalása.

A részleteknél, az „*államvasutak*“ tételénél szól

Simonfay János: Az államvasutak szállításainál gyakrabban előforduló mizeriák megszüntetését, az államvasutak hálózatának minél hamarabb való kiterjesztését, s új vasuti hidaknak építését kéri a minisztertől.

Szalay Károly: A vicinális vasutakról szól, melyeket nálunk igen nagy költséggel építenek s amellet nem szolgálják kellőképpen a közönség érdekeit, valamint közgazdasági érdekeinknek sem felelnek meg. Szóba hozza a Dombóvár-Báttaszéki vasutáról, amelynél sok szabálytalanság történt.

Rosenberg Gyula: Az államtisztviselők vasuti menetjegy kedvezményekben részesültek ugyan eddig, de ennek a kedvezménynek eddig kevés gyakorlati értéke volt. Ujabban a miniszter rendeletet bocsátott ki, mely szerint az államhivatalnokok 2 forint lefizetése mellett arcképpel ellátott igazolványt válthatnak, melynek felmutatása mellett bármikor féljegygyel utazhassanak. De a törvényhatósági tisztviselők e kedvezmény alól ki vannak véve, miért is határozati javaslatot nyújt be, mely szerint az államvasutak részéről nyújtott kedvezményeknél a törvényhatósági tisztviselők az államhivatalnokokkal egyenlő elbánásban részesüljenek.

Babó Emil: Helytelennek tartja s a választási sérelmek közé sorozza a kormány azon eljárását, hogy képviselőválasztások alkalmával a vasuti hivatalnokokat presszionálják, hogy a kormánypárt jelöltjére szavazzanak, mert ha nem teszik ezt, vagy ha tartózkodnak a szavazástól, mert meggyőződésük nem engedi, hogy a kormánypárt jelöltjére szavazzanak, akkor aztán következik az áthelyezés, az előléptetések alkalmával a mellőzés. Kéri a minisztert, hasson oda, hogy ez állapot megszűnjék.

Bernáth Béla: A szerencsi pályaudvar kibővítését sürgeti, mely a gyors-szállítás érdekében igen fontos.

Sima Ferencz:

Kapocsffy Jenő: A Kaposvár-fonyárdi helyiérdekű vasut érdekében szólal föl.

Hock János: Már a költségvetés általános tárgyalásánál fölemlítette, hogy mint tette tönkre a kormány a magyar magánhajósokat, erre felelt neki először Lukács Béla, azután a mostani keresk. miniszter. E két beszéddel foglalkozva, Lukácsnak feleli, hogy épen az ellenzék részéről proponálták mindig egy magyar folyamhajózási társulat alakítását s szülő nem az ellen szólt, hanem a rendszer ellen, mely mellett óriási kedvezményeket nyújt a kormány a magyar folyam- s tengerhajózási társaságnak s azzal titkos szerződéseket köt, teljes mellőzéssel és tönkretételével a magyar magánhajósoknak. Meg kellett alakítani a magyar folyamhajózási társaságot, de nem a magánhajósok nélkül, sőt ellentük, hanem velök együtt. Lukács Béla egész sereg magánhajósról nem emlékezett meg, hogy a maga érveit megerősítse. Kifogásolja, hogy a kormány Szapáry Gyulától egy uszó hajót megvett 100.000 frton, melyet azután a Dunagőzhajós társaságnak eladott pottom 60 vagy 70 ezer frtéért, nem tudja szakértelemmel megbecsülni a hajó értékét, de úgy értesült, hogy a pontonokkal együtt megér 150.000 frtot. Így pocsekolja a kormány a nemzeti vagyont.

Beöthy Akos: Panama mindenütt, vizen és szárazon. (Derültség.)

Hock János: Ezután Lukács Béla megalakította a magyar folyamhajózási társulatot, csak azért, hogy a miniszteri széket megtarthassa. Nagyra becsüli a Lukács tehetségét, de amennyibe neki a miniszteri szék megtartása került, annyira még sem becsüli. Végül föl-hívja a ház figyelmét arra, hogy a kormány, még egy titkos egyezséget kötött. Kötött pedig a Dunagőzhajózási társasággal egy kartelt egyes dolgok szállítására vonatkozólag. Szólv a mult alkalommal kijelentette, hogy egész szakértelemmel nem szólhat a dolgokhoz mire a miniszter azzal válaszolt, hogy bizony nem is szólt szakismerettel, de erre megjegyzi, hogy bizony a miniszternek, aki ilyen szerződéseket köt, a dolgokban nincs semmi szakértelme.

(Helyeslés a baloldalon). Csodálatos, hogy Rapais akit a miniszter vasuti igazgatónak nevezett ki, ugyanakkor két hivatalt viselt, t. i. hajópartfelügyelői állást is. Még egyszer föl-hívja a miniszter figyelmét a magánhajósok sérelmeinek orvoslására. Hivatkozik a házra, hogy egész beszéde folyamán nem gyakorolt kritikát csak tényeket sorolt elő, melyek alapján a kritika megalkotását a házra bizza. (Helyeslés a bal és szélsőbalon.)

Elnök: Az ülést 5 perczre felfüggeszti.

Szünet után:

Kolozsvári Kiss István beszélt. Utána Polonyi felszólítására Daniél Festetich eljárását védte Szalainak vádjaival szemben és kijelentette, hogy Rosenberg javaslatát nem fogadja el.

Nagyvárad város közügyei.

Közigazgatási ülés.

— Saját tudósítónktól. —

A közigazgatási ülések általános ismertető jelei: hogy esendesek és rövidiek szoktak lenni. A bizottsági tagok végig hallgatják a referensek előadásait s egyhangulag elfogadják a javaslatokat. Nagyvárad város közigazgatási bizottságának tegnapi ülése nagyban és egészben eltért a megszokott formától. Érdekes és hosszú volt, annyira, mint egy kisebb közgyűlés. Az egyes tagok alaposan megvitatták a felmerült kérdéseket s több esetben módosították, megváltoztatták az előadói javaslatot. Ez az helyes. Csak még arra volna szükség, hogy a bizottság tagjai előzetesen ösmerjék az ügyeket, mert egyszeri felolvasásból nem lehet teljesen megérteni az ügyet, hogy azt ösmerve, határozzon minden egyes tag a többször fontos vagyoni vagy más kérdésben. Ezt jól tudják a bizottság tagjai is.

Beöthy László főispán elnökölt; jelen voltak:

Sal Ferencz, Rácz Mihály, Rádl Ödön, Papp Miklós, dr. Grosz Albert, Gyurkovics Kornél, dr. Bulyovszky József, dr. Grámm Károly, Mihály Adolf, Tóth Márton, Komlóssy József, Mezey Mihály, Sipos Orbán, Hlatky Endre, Némethy Károly, Hoványi Géza és dr. Berkovits Ferencz.

Az ülés megnyitása után felolvasták a polgármester jelentését a közigazgatás februári havi állapotáról. A közegészség, közbiztonságra vonatkozó adatokat már ismertettük; ezeken kívül még az adóügyet, közmunkát, ügyforgalmat ismerteti. — Tudomásul vették.

Épp így tudomásul vették a szakelőadók nemleges jelentését, a kormány rendeleteket.

Javaslatok a kormánynak.

A közigazgatás 1895. év II. feléről szóló jelentés kapcsán több javaslatot terjeszt a közigazgatási bizottság a kormány elé.

Igy a többek közt: javasolja a vasárnapi munkaszünetéről szóló törvény egyszerűsítését.

A közigazgatási törvények, ezek indoklásának, a vonatkozó miniszteri rendeleteknek egy öszesített munkában való kiadását; s ebből a közönség részére olcsó kiadás rendezését.

Javasolja, illetve kéri a jelentésben, a bizottság, hogy a város érdekében a pénzügyi hivatalok egyesíttessenek s erre a célra pénzügyi palotát építtessen az állam. Továbbá, hogy a nagyvárad m. kir. adóhivatal I. osztályúvá emeltessék s váltópénztári jelleggel ruháztassék fel.

Ne mellőztessék Nagyvárad az állami vállalatok létesítésénél (pl. dohánygyár, vasuti műhely stb.)

Az állami anyakönyvvezetésre nézve is több javaslatot tesz a közigazgatási bizottság. Így azt, miként egyes kivételes esetekben, a halotti bizonyítványnak az I. foku közegészségügyi bizottság láttaozása után, a halottat

anyakönyvezés nélkül is eltemethessék s a bejelentésre az anyakönyvi hivatalnál bizonyos záros határidő tüzessék ki. — Állapítsanak meg szigorubb büntetést a lelkészekre, ha bizonyítvány nélkül temetést eszközöl. (Erre nincsen szükség, mert egy lelkész sem temet el senkit bizonyítvány nélkül, csak olyan rendkívüli esetekben, mikor az anyakönyvvezető nem teljesíti a bejegyzést.) Az állami anyakönyvi statisztikai rovatok egyszerűsítsenek és javíttassanak.

A vasuti tarifák megállapításánál, különösen a tüzelő anyagok, nyerstermékek tekintetében a helyi viszonyokat vegye figyelembe a kormány.

Sürgeti továbbá a közigazgatási bizottság a vizsgai törvény észszerű revízióját.

A félelvi jelentés többi része statisztikai adatokat tartalmaz.

A jelentést felküldik a belügyminiszteriumnak.

Egy rendőrbiztos ügye.

Sal Ferencz polgármester több rendbeli panaszok folytán Mandel Ferencz rendőrbiztos ellen elrendelte a fegyelmi vizsgálatot megelőző vizsgálatot, s ezzel Rimler K. főkapitányt bizta meg. Ez ellen Mandel Ferencz fellebbezést adott be a közigazgatási bizottsághoz, melyben a vádak alaptalanoknak s csak a boszu kifolyásának mondja. Súlyos vádakhoz hoz fel a főkapitány, de különösen Gerő Ármin alkaptány ellen s végül kifogásolja, hogy a vizsgálatot Rimler Károly főkapitány, aki érdekelt fél, lett megbízva.

Dr. Berkovits Ferencz szólalt fel. Szükségesnek mondja a vizsgálat megtartását úgy Mandel ellen, mint a fellebbezésben vádolt többi tisztviselő ellen is, mert itt a rendőrségnek oly szentesét látja felhozva, amit tisztázni kell. De a főkapitány ne bizassék meg a vizsgálatot, hanem ennek vezetését más teljesítse.

A közigazgatási bizottság ez értelemben elrendelte a fegyelmit megelőző vizsgálatot s annak vezetésére Rádl Ödön bizottsági tagot kérték fel.

*

Egy konkrét eset alkalmából Hlatky Endre bizottsági tag javasolja, hogy jövőre ne lehessen addig építeni, míg az építési engedély kiadva nincs s az engedélyeket rövidebb idő alatt adja ki a tanács.

Még néhány apróbb ügy elintézése után az ülés véget ért.

Biharmegye milliós kölcsöne.

— A törvényhatósági utalózat megállapítása. —

Biharmegye tudvalevőleg néhány vicinális vasutvonal segélyezésére több mint fél millió forint segélyt szavazott meg, a vármegyei közut-alap terhére, azonban a miniszter a közuti-alap ily nagy megterhelését nem engedélyezte.

A megszavazott segélyt azonban akként teszi lehetővé, hogy 1 millió forint kölcsönt vesz fel s ezt a következő célokra fordítja:

a) korábbi 200.000 forintos kölcsön törlesztésére és a debreczen-derecske-negyelmai h. é. vasut segélyezésére megszavazott 50.000 frtból még fennlevő 40.000 frt részlet egyszerre leendő kifizetésére	240.000 frtot
b) a szilágy-somlyó-margittai h. é. vasut segélyezésére	50.000 „
c) a törvényhatósági közutak törzskönyvezésére	12.000 „
d) a hollód-kötegyán-vészlői és a b.-ujfalu-paptamási h. é. vasutak segélyezésére	350.000 „
e) új-közutak kiépítésére	348.000 „

Összesen 1.000.000 frtot.

Azonban a kölcsön felvétele után az évi 159.737 forint szükséglettel szemben csak évi

90.263 forint jut fedanyagra, hidak építésére és fenntartására. miért elhatározták, hogy a törvényhatósági közutakat megfelelőleg redukálják. Utasította a megyegyűlés az államépítészeti hivatalt továbbá, hogy tegyen javaslatot, miszerint a 348.000 frtból, mely még kiépítetlen utakat javasolja kiépíteni.

Az államépítészeti hivatal be is terjesztette jelentését, mely szerint a jelenlegi törvényhatósági utalózatból *kihagyatnának*

- a margitta-széplaki-ut,
- a székelyhidi-sárándi-utból a vértés-sárándi rész,
- a bihar-k.-marja-pocsaj-hosszupályii ut,
- a nagyváradi-belényes-tenke-rézbányai ut,
- a hollód-tenkei utból a hollód-kávési rész,
- a sáp-rábé-bajom-szerépi utból a bajom-udvari rész,
- az okány-sarkadi ut,
- a pocsaj-esztár-b.-ujfalui ut.

Megmaradnának a jelenlegi törvényhatósági utalózatból:

- püspöki-bihar-szalárd-terebesi,
- léta-vertés-székelyhidi,
- püspökt-kereki-henezidai,
- a vasutól m.-telegd-p.-ujlak-hagymádfalva,
- tótfalu-felső-dernai,
- less-tenke-beél-bokszegi,
- pata-árpádi,
- nagy-szalonta indóházi,
- debreczen-károlyi,
- b.-ujfalu-bakonyszegi,
- saáp-torda-rábé és bajom-udvari-szerépi,
- b.-sz-t-márton-furta-zsákai,
- szakáli indóház, ugra és homorog felé,
- geszt-nagyszalontai,
- inánd-eséffa-gești,
- komádi indóház-zsadányi,
- saáp-földesi,
- kót-esökmői,
- kávésd-nagyszalontai,
- székelyhid-ottományi,
- élesd-feketeerdői.

Ujjonnan kiépíteni javasolja az államépítészeti hivatal:

- a esökmői-kótit, kis-sebesi kőből,
- az árpád-fekete-bátori utat Körös-kavicsból,
- a komádi indóházi utat kis-sebesi kőből,
- a bajom-udvari-zerepi utat kis-sebesi kőből,
- a derna-kis-tótfalusi utat, sásteleki kőből,
- a less-tenke-beéli utat n.-marosi kőből.

Az új közutak kiépítésére a milliós kölcsönből rendelkezésre álló 348.000 frtból az itt felsorolt hat ut összesen 247.998 frtba kerül, fennmarad tehát még 100.000 frt, melyből az 1897. évfolyamán a darvasi, félegyházi, pocsaji s henezidai város hidak lesz újra építendő és a kóti köröshid renoválandó.

Az államépítészeti hivatal fentebbi javaslatát tegnap délelőtt tárgyalta egy vegyes bizottság a vármegye házában, Szunyogh Péter alispán elnöklete alatt.

A bizottság hosszas beható tárgyalás alá vette az államépítészeti hivatal javaslatát s azon több változtatást tett.

Igy a továbbra is fennmaradó, illetve ujonnan építendő törvényhatósági utalózatból *kihagyta:*

- az élesd-feketeerdői,
- a kistótfalu-dernai és
- a Zsadánytól a komádi indóházhoz vezető utat.

Ellenben az államépítészeti hivatal által kihagytni javasolt utak közül:

a nagyváradi-belényes-rézbányai utat beiktatta a törvényhatósági utak közzé.

A bizottság határozata a márcziusi megyegyűlés elé kerül.

TÁJÉKOZTATO.

- Márczius 8. A nagyváradi takarékpénztár 49-ik évi közgyűlése d. e. 10 órakor.
- 8. A biharmegyei és nagyváradi nőegylet tárgy-sorsjátékának húzása.
  - 11. A »Hunyady« gőzmalom ipar részvénytársaság közgyűlése d. u. 3 órakor a László-telep iroda helyiségében.
  - 11. Hoffer Géza sajtópöre.
  - 12. Városi közgyűlés d. u. 8 órakor.
  - 15. Rabsegélyző egylet közgyűlése.

UJDONSÁGOK.

* **Rómer Flóris szobra.** Az Országos Régészeti és Embertani Társulat szobrot akar emelni Rómer Flórisnak Pozsonyban, a nagy nevű tudós szülőhelyén. Pozsony város törvényhatósága erről értesülvén, ezer forintot szavazott meg a költségekre s elhatározta, hogy a városban gyűjtést indít a szobor költségeire. Együttal jegyzőkönyvi köszönetet szavazott a Régészeti Társulatnak.

* **Pusztaszeri emlék.** Ma kezdték meg Pusztaszeren, a nemzet ezredéves fennállásának ünnepére szánt emlék építését, melyben az a nevezetes, hogy nem lesz kész a millenniumi ünnepre és hogy a mikor Pusztaszeren megjelenik az ünneplő nemzet törvényhozó testületének küldöttsége, az idén csak az alapkő letételéről lehet szó. Ma még csak az alap kiadását kezdték meg. Az emlék befejezése 1897. évi májusra van kilátásban. Akkorra szólnak a megrendelések, melyekkel, mint ebből látszik, szerencsésen elkésett az ezredéves ünnep összes előkészületeivel. A pusztaszeri emlék egy doriai oszlopcsarnokból fog állani, melynek terraszára kilenc lépcsőfok vezet. A csarnok fölött széken ül, karódal a kezében, Árpád vezér, a mi megoldásnak, valószínűleg csak a jutányosság szempontjából fogadtatott el, mert hiszen Árpád vezért nem okvetlenül ilve kellene bemutatni ezer év után a nemzetnek. Az emlék almási kőből épül, melyből 14 waggonra menő szállítmányt indítottak utnak a zeri pusztá felé. Az emlékmű összes költsége 67.000 forint, a miből 50 ezer forintot fizet az állam, a többit pedig a pusztaszeri birtok ura, Pallavicini Sándor örögróf fedezi, ki az emlékművet körülvevő rácszatot és díszes park elkészítéséről gondoskodik. Mindez azonban csak 1897. májusra készül el és most, mikor ünnepelni fog Pusztaszeren az ország és Csanádmegye, az ottani romtemplom mellett talál még egy új romot, a fölépítendő emlék körvonalait és az anyag-halmazt, melyből bizony idején is föl lehetett volna emelni a vérszerződés megkötésének helyén ezt a szerény építményt.

* **Biharmegye háziipara a kiállításou.**

A nagyváradi kereskedelmi és iparkamara elhatározta, hogy Biharmegye házi iparának bemutatása céljából bevásárol a megye területén készített házi ipari cikkek jelesebbjeiből s az ezredéves kiállításon külön csoportban állítja ki. A kamara titkára: dr. Sarkady Lajos már napok óta köröton van azon községekben, hol a nép háziipart üz s igen csinos dolgokat vásárol össze a kiállításra.

* **Nemzetközi kongresszus a munkáslakás kérdésben.** Európaszerte sürgős szükségét érzik az államok, hogy a szegényebb néposztály számára a nagyobb városokban munkástelepeket létesítsenek. Ezen szocialista bajok orvoslása szempontjából is különösen fontos kérdés megoldására az egyes államok egymással szövetkezve az utóbbi időben nemzetközi kongresszusokat is tartottak. A múlt év október havában Bordeauxban tartott hasonló nemzetközi kongresszus, amelyre a magyar kormány dr. Schuple György pozsonyi ügyvédet küldte ki a magyar hivatalos képviselőre. A tudós ügyvéd kezdeményezésére helyesléssel találkozott azon eszme, hogy jövőre a kongresszus Budapestre hívassék össze. A kiküldött előterjesztést tévén a kormánynak a kongresszusnak Budapestre leendő összehívására nézve, részletes programot is állított össze, mely az egyes megoldandó problémák főbb csoportjait foglalja magában. A belügyminiszter most leiratot intézett a fővárosi tanácshoz, melyben felhívja, hogy a kongresszus összehívását és rendezését vállalja magára és erre vonatkozólag az előkészületeket tenné meg s a mennyiben ezen kívánságának a főváros eleget tenne, erkölcsi támogatását igéri.

* **Szerencsétlenség egy építkezésnél.** Sokszor tapasztaltuk már, hogy az építkezéseknél az építést vezető pallérok nincsenek elég figyelemmel a közönség iránt. Nem szoltunk addig a dolgról, mert kisebb jelentőségűek voltak

az esetek és csak műveletlen dévajságnak tulajdonítottuk azokat. Tegnap azonban olyan kiméletlen, durva eljárásról panaszkodott egy asszony a rendőrségnél, hogy kötelességünknek tartjuk nyilvánosságra hozni az esetet, melynek nagyon könnyen ember halál lehetett volna a következménye. Csillagváros 51. számú háznál Pistey nevezetű pallér vezetése alatt építkezés folyik. A pallér a szomszédok tiltakozása daczára egy düledező félben levő kerítés mellé olyan magasra fölhányatta a homokot hogy a járó kelőket folytonosan fenyegette a veszély, hogy egyszer a homok alá kerülnek. Kérték a pallért, hogy csináljon valamit, mert a kerítés mellett sok gyermek is jár el, de az nem halgatott senkire. Tegnap azután éppen mikor a szomszédban lakó Topán Gáborné haladt el a kerítés mellett, a homok halom leomlott, az asszonyt pedig maga alá temette. Szerencsére voltak a közelben emberek, kik rögtön odasiettek és az asszonyt kihúzták a homokból. Nagyobb baja nem történt, csak a ruhája rongyolódott össze a kihúzáskor, meg tele lett szeme szája homokkal. De azért példás büntetést érdemel, aki a szerencsétlenség oka, mert ha akkor gyermek megy a kerítés mellett, alig került volna ki épen a homokból.

* **Tisztviselők behívása a fegyvergyakorlatra.** A közös hadügyminiszter elejét akarván venni a szolgálatra nézve netalán hátrányos következményeknek, a hivatali szolgálatban álló tartalékos tiszték és havi díjasok fegyvergyakorlata behívását az év különböző szakaira szándékozik elosztani, a mire nézve szükséges, hogy az illetőknek névsorát márcziusban hozzá beküldjék. Erre való tekintettel az igazságügyminiszter felhívta az összes bíróságok és az igazságügyi szakhoz tartozó hivatalok fejeit, hogy a mennyiben a vezetésük alatt alkalmazott tisztviselők mint közös hadseregbeli tartalékos tiszték s havi díjasok közül netán többet hívnának be ugyanarra az időre fegyvergyakorlatra eme behívottak névsorát az illető csapatotest megjelölésével hozzá márczius 15-ig terjeszszék föl s nyilatkozzanak az iránt is, hogy az ügymenet érdekében miként lenne eszközözendő a behívásoknak az év különböző szakaira való elosztása.

* **Árad a Körözs.** A Körözs szerdán éjjel és tegnap egész nap nagy jégdarabokat hozott. A pár napig tartott esős idő, a Körözs felső vidékén úgy látszik több csapadékkal járt mint nálunk s megdagasztotta a folyó vizét. Ez az áradás takarította le a Körözs felső vidékén való jeget. Ugy látszik, az egész Körözs folyó már jégmentes.

* **Bérkocsik vizsgálata.** A tél rendesen meg szokta viselni a bérkocsikat, úgy hogy tavaszkor nagyon is ronda állapotban kerül ki egyik-másik a nyilvános megálló helyekre. Mivel az ilyen ronda bérkocsik veszélyeztetik a közbiztonságot, a kapitányi hivatal elhatározta, hogy a bérkocsikat egyenkint meg fogja vizsgáltatni és a melyik nem felel meg a követelményeknek, azt eltiltják a szállítástól. A bérkocsik vizsgálására május 10-ikét tűzte ki a kapitányi hivatal.

* **A »Réti Népkör« otthona.** A vasárnap megalakult »Réti Népkör«-nek már van megfelelő otthona. Körhelyiségül kibérelte az elnökség özv. dr. Szervánsszky Bélánának Nagy-Fürdő- és Széles-utcán levő házat. Május 1-én költöznek be az új helyiségbe.

* **Influenza.** A télből tavaszra hajló időjárás mintha óránként változnék. A csillogó, derűs tavaszi napsugárt fagyos északi szél kergeti odébb, mely aztán az éjszaka folyamán nedves, egészségtelen őszi ködnek ad helyet. Az idő furcsa variációkat játszik az emberi test érzékeny hangszerén, mely ezeknek a szeszélyes nótáknak a hatása alatt elhangoltá válik. Az emberek rekedtek és gixerképpen egyre prüszögnek. A fővárost öli a »nátha, grippe és influenza.« Mindenki ezekben szenved. Napközben macska-

jajszerű bágyadság fogja el az embert, estére meg van a hideg-meleg belső láz és reggelre egy rekedt, náthás, fejfájós, köhögős emberrel több van a sártekén. Egészséges ember beteg ilyenkor, csak a betegesre járnak jobb napok. Bánffy Dezsőék például fényesen érzik magukat; persze Ugron Gábor és Apponyi gróf influenzások, köhögnek, hangjuk nemes érzét belepte a rekedtség rozsdája. Ilyenkor aztán a kormány vigan hallgat s még vigabban gyüri zsebre az influenzás télutó gyümölcsét: a második kiadású indennitit.

* **Tanulók a temetéseken.** A kultuszminiszternek tudomására jutott, hogy egyes temetésekre az egészségtelen, járványos időjárás daczára tömegesen szokják kirendelni a középiskolai tanulókat. A miniszter fölkerlte most az egyházi főhatóságokat, hassanak oda, hogy a tanulók egészségére való tekintetből ez a szokás mellőztessék.

* **Mikszáth és Kürü Klára Gyulán.** Mikszáth Kálmán, a nagy humorista és Krüü Klára, a népszínház ünnepelt művésznője — mint gyulai levelezőnk értesül — a gyulai vereskereszt-egylet hangversenyén közreműködnek márczius 17-én. A rendezés élén Tallián Béláné, a főispán neje áll.

* **Magyar bélyeg az osztrák lapokon.** Az osztrák lapok nagy ellenszenvvel fogadják azon javaslatot, hogy az Ausztriából jövő újságok magyar bélyeggel legyenek ellátva. A magyaroknak az osztrákok iránt való ellenségeskedés egy újabb jelét látják benne, daczára annak, hogy magyar lapjainkon, melyek Ausztriába mennek, ők is megkövetelik az osztrák újság bélyegét.

* **Vesztett eb M.-Keresztesen.** M.-Keresztesről írja tudósítónk, hogy a községben nagy riadalmat idézett elő egy vesztett eb, mely kőborgása közben megmarta Kollát Andrásné gazdasszonyt. Kezefejét és hátát harapta meg a dühöd eb. Az ebet agyonverték. A hatóság megtette az óvintézkedéseket.

* **Nansen az északi sarkon.** Kuchnarev Ivanovics Péter, usztyanszki kereskedő levélben értesítette Kuchnarev jakutski kereskedőt, hogy értesülése szerint Nansen dr. az északi sarkon eddig ismeretlen szárazföldet fedezett föl, s most visszatérőben van. Kuchnarev ez értesítését eddig semmiféle hírek sem erősítették meg. A jakutski kormányzó intézkedett, hogy a kormányzóság egyik tagja Ustyanskig előre haladjon, hogy a hírek alapját megtudja s esetleg segítségére lehessen az expedíciónak.

* **Idegenek Olaszországban.** A miniszter körrendeletben tudatja, hogy Olaszországban megszorították az idegenek tartózkodását. Külföldi alattvalók közül csak oly egyéneknek engedik meg a hajóra szállásig Olaszországban a tartózkodást, a kiknek a hajóra szállásig való elszállásolására és teljes ellátására nézve egy Olaszthonban tartózkodó kivándorlási ügynök kötelezettséget vállal.

* **Sorsolás Pecze-Szóllóson.** Réz Bertalan pecze-szóllósi lakos egy szép lovat sorsolt ki tegnap Szóllóson. A sorsoláson sokan voltak jelen, képviselve volt a nagyváradai pénzügyigazgatóság is. A lovat Pataky Imre számvevő nyerte meg »Ladonio« névvel.

* **Magyar Osztály-sorsjáték.** A Magyar Osztály-Sorsjáték — mely nyereményeinek sokasága és magasságával nemkülönb, annyira kedvező esélyeivel nemcsak hazánkban, de a külföldön is oly népszerűséget vívott ki magának — második osztályának húzását márczius 11—14-ig, tehát már néhány nap múlva ejtik meg a kormány felügyelete alatt és dr. Veinmann kir. közjegyző jelenlétében. Azon körülmény, hogy ezen sorsjáték utóbbi húzásánál kisorsolt nagyobb főnyeremények vidékiek által vásárolt sorsjegyekre estek, annak közkedveltségét még inkább növelte. A már legközelebbi szerdán kezdődő húzásnál 10,000 nyeremény fog 1.648,000 korona öszértékben kisorsoltatni.

Páter Üрге Ignác levele.

— A katolicizmus terjedése Kinában. —

Ft. Üрге Ignác lazarista hitterjesztő régi barátjához Nogely István ez. kanonok, nagyváradai képezdei igazgató-tanárhoz, a Kath. Hitterjesztés Lapjai szerkesztőjéhez igen érdekes levelet intézett a katolikus vallás terjedéséről Kinában. E levélből közöljük a következőket:

Tíz év előtt keresztényeink száma volt 6339, tíz év múlva 9419. A különbség tehát tíz év alatt 3080. Ha ezt az összeget tíz év között elosztjuk, úgy minden évre jut 308 növekedés, vagyis megtérés. Ezen gyarapodás csak a közép számítást fejezi ki, mert vannak évek, melyekben kisebb, vannak, melyekben nagyobb a megtértek száma. Így tíz év előtt csak 129 keresztelést jegyeztek, tavaly pedig 477-et jegyezhetünk s egyáltalán az utóbbi években mindig jóval több a háromszáznál. Hozzáteszem, hogy más vikariatusokban közönségesen 5—600, némelyikben 7—800, ismét egykettőben ezernél is több az évi keresztelések száma. Ha tehát csak a tulajdonképeni Kinát vesszük, mely közel 30 vikariatusra oszlik, a legkevesebbet mondva, évenként 16 ezer keresztelés, vagyis megtérés bizonyára történik.

Am mondhatná valaki: Háromszáz és néhány keresztelés évenként, biz ez nem sok. Én meg azt felelem, hogy biz ez kevés, fölülte kevés, főleg tekintve a vágyat, melynélfogva szeretnők, ha nem 300, hanem 3000 vagy akár 30.000 keresztelést eszközölhetnénk: tekintve azt is, hogy Isten panasz néven ne vegye, ugyancsak rajta vagyunk minden uton-módon, hogy minél több lelket nyerhessünk meg Istennek; tekintve végre a még hátralevő pogányok számát. A kimutatás szerint van még itt Tszétyánban 23 millió pogány. Ez a szám csak hozzávetőleg van véve, tehát nem megbízható, mint egyáltalán az egész kínai népszámlálás. Azért bátran lealkudhatunk belőle néhány milliót s vehetünk kerek számban 20 milliót. Még így is, ha évenként csak 300 megtérést föltételezünk, több mint 66 ezer évre volna szükségünk, hogy az egész tartományt kereszténynek tegyük. Kétségbeeső gondolat! Hisz így a világ végeig sem leszünk készen! Igenis nem, ha az Ur az ő irgalmasságában valami módon közbe nem lép, mert kétségtelen, hogy azon népek is, melyek most a kath. egyház kebelében vannak nem apránként tértek meg, különben még maig is jó részük okvetlenül pogány volna s bálványokat imádná. Hanem, hogy aránylag igen rövid, hihetetlenül rövid idő alatt megtértek, az úgy történt, hogy az Isten vagy küldött nekik csudatevő férfiakat, kik mindent magokkal ragadtak; vagy kegyelmében úgy intézte, hogy előbb a nép feje tért meg, kinek aztán példájára a népek nagyjai parancsára és rendeletére a népek tömegei tértek meg.

De mit mondjunk azon vikariatusokról, melyekben úgy a megtérések tetemesen nagyobb számban történnek, mint a haldokló pogány kisdedek keresztelése fölmegy 10, 15, 20 ezerre évenként? Egy régi jelentés fekszik előttem, ahol látom, hogy az egyetlen Sze-csuán vikariatusában 5 év alatt 155.767 ilyen keresztelés történt, melyből tehát egy évre 31.655 esik. Nem tudom, azóta csökkent vagy növekedett-e ez a szám, de ha csökkent volna is, ez a csökkenés tetemes nem lehet, mert a jelentés, melyről szólok, 1842—1846 évekből való, maga a kisdedek keresztelésének műve pedig csak három évvel előbb vagyis 1839-ben lett szervezve és megállapítva. Ha tehát már kezdetben ily eredménnyel működtek, később egész mostanig a különbség nem lehetett fölülte hátrányos. — Tegyük hozzá, hogy a kath. egyház Kinában nyilvánosan él és jelentkezik a pogány világ szeme láttára. Nem értem azt a hivatalos nyilvánosságot, melyet a kínai kormány és az európai hatalmak között létrejött egyezség megállapít s melynek erejénél vagy inkább csak értelménél fogva a keresztény vallást Kinában mindenütt szabadon lehet hirdetni; tagadhatatlan, hogy ennek az egyezménynek, daczára a kínai hivatalos kétszínűségnek, elég sokszor van kiható közvetlen eredménye, de azt, hogy helyi zavarok, üldözések, zaklatások a pogányok részéről ne történjenek, megakadályozni nem képes. Ha valamely helyen a pogányok épületeinket elpusztítják, fölperzselik, keresztényeinket kirabol-

ják és elkergetik, vagy egyet-kettőt megsebesítenek, talán meg is ölnék, pörre adjuk a dolgot. Ilyenkor s majdnem minden esetben van persze a mandarinok részéről véghetetlen huza-vona egész a legszemtelenebb hazudozásig, de nem tágitunk, s végtére is engedniök kell: a kápolnát, a házat az ő költségökön újra fölépíttetjük s így aztán belátják, hogy jobb lett volna nem bántani bennünket. Tehát nem erről a nyilvánosságról szölok, hanem amarról, amely a kínai társaséletben lassacskán bár, de mégis hovatovább tért foglal. Avagy, kérem, semmi az, hogy Kinának majdnem minden részében templomok és kápolnák emelkednek, mely templomok és kápolnák némelykor toronnyal, mindenkor pedig legalább magasra fölnyúló keresztel vannak ellátva, mely templomokban és kápolnában oltárok vannak föllállítva, szentképek fölfüggesztve s melyekben misére, délutáni istentiszteletre, az urangyalára harangoznak! Valljon semmi az, hogy sok helyen a szentséget nyilvánosan visszük a betegekhez, s hogy a temetést nyilván, egész szertartással végezzük? Hát az mit sem jelent, hogy keresztény hajósaink a hajó végén együtt és fenszóval végezik imádságaikat, míg ben a hajóban pogány nagyságos urak ülnek s a dolgot nemesak szónéülkül tűrik, hanem sokszor helyeslik és védelmökbe veszik? Vagy mikor nálam a keresztények esetleg pogányoknál lévén vendégségben, bőjti napokon csak a bűjtös eledelkehez nyulnak, melyek egyenesen csak az ő kedvéért lettek készítve? Annyi tény, hogy ez a rengeteg vadfa, melyet Kinának nevezünk, imár be van ojtva a kereszténység nemes csemetéjével, sőt máregyik ágán nemes gyümölcsöt is hoz. Vannak intézmények, melyekről tíz év előtt szó sem volt. Így az elaggott férfiak és nőkmehelyei, Ezen intézményt a kínaiak nagybecsben tartják. E menhelyekbe csak pogányok vétetnek föl, kiket azután oktatunk és megkeresztelünk. Az intézet csak kezdődik, s a költség hiánya okozza, hogy nagyobb mértékben nem folyik. Új intézmény továbbá a tisztítóhely leányai, vagy szüzei; csak két vagy három éve áll fenn és jelenleg még nem is működnek külfel, hanem csak a kiképzetésük korát élik. Ezen szüzek lesznek hivatala, kivált ha fölszaporodnak, a nők oktatásának s a kisdetek keresztelésének nagy lendületet adni, amire nekem legnagyobb szükségem van. Mert megjegyzendő, hogy ámbár az én keresztényeim számára majdnem másfél ezret tesznek ki s mint igen régi közel kétszáz éves keresztények, az egész vikariatusnak ugyszólván velejét, és sok tekintetben díszét képezik, mégis mindez óráig sem egyetlen oktatóm a nőnem számára, sem egyetlen keresztelő nőm a kisdetek számára nem volt. Ami oktatás a leánykáknak eddig adva volt, azt otthon az anyák házilag végezték, természetesen fogyatékos mértékben.

Itt e levélnek végén neked édes barátom igen szíves üdvözlétemet küldöm, kérve, hogy békötüréssel lenni sziveskedjél addig is, míg Isten jó voltából egy másik levéllel ismét fölkereshetlek.

Öszinte barátod

Úrge Ignác,

lazarista apost. hitterjesztő.

Lapunk egyes számai a következőkben kaphatók:

Kiss Dávid kereskedése Fő-utca,
Sonneuwirth-féle bazárban Fő-utca,
Kádár és Kiss czégnél Kishid-fő,
Kutasi D. papirkereskedésében Uri-utca,
Pauker Dániel papirkereskedésében Kis-piac,
Reich Sándor vegyeskereskedésében Szent-János-utca,

Mezey János fűszerkereskedésében Körös-utca
Reich Antal kereskedése Nagy-Fürdő-utca.
Frankl Mari tőzsde és hírlapelárusító Kereskedelmi csarnok palota Nagypiac.
M. kir. dohány- és szivar-áruda Zöldfa-utca.
Ugyanezen helyeken előfizetése is elfogadhatók

EGYLET.

Katholikus egyletek évkönyve A magyarországi katolikus egyletek évkönyvét az 1896. évre most adta ki Gyürkő Ödön a budapesti katolikus kör titkára. A jeles kis munka igen jóra való tanácsokat és utbaigazításokat is ad, hogy hogyan kell szervezni új katolikus egyesületeket. A könyv ára 50 kr.

Hasznos egyesület Gyomán. A gyomai első kölesönös kiházasító és temetkezési egyesület alapszabályait a belügyminiszter bemutatási záradékkal ellátta.

Irodalom és művészet.

— **A tegnap, a ma és a holnap.** Kritikai tanulmányok első sorozata. Irta dr. Lázár Béla. Nagy szerencséje ennek a könyvnek, hogy sokkal kevesebb benne a »Kritikai Tanulmány« mint az irodalmi ismertetés. A külföldi irodalmi áramlatairól, melyek, ma úgy szólván kizárólag uralják a kulturát, — rendszeren nagyon későn veszünk tudomást. Dr. Lázár Béla azok közé tartozik, akik nagy buzgalommal és nem kis szakavatottsággal fáradoznak a külföldi modern szépirodalom megismertetésén, s új könyve, amelynek értékesebb darabjai: Baudelaire »Jacobsen és Sardou méltatása, ennek a munkának a gyümölcse. Ára 2 ft.

— **Jelenkor** ezimen új szépirodalmi és kritikai heti folyóirat első száma jelent meg Palágyi Menyhért szerkesztésében. A lap hézagot pótol irodalmunkban, a mennyiben tárgyas bírálatot gyakorol, úgy tudományos, mint irodalmi és művészeti életünk jelenségei fölött s az irodalom szeretszót eredeti tehetségeit a nemzeti művelődés magasabb céljainak szolgálatában tömöríteni iparkodik. Az idegen szellemi befolyások tulsúlyának megtörése s küzdelem a nemzeti szellem teljes önállóságaért, alkotja a lap programjának sarkalatos pontját. Abrányi Emil költeménye »Új század küszöbén«, Tolnay Lajos elbeszélése »A nemzetiség«, Hevesi Sándor esztetikai tanulmánya »Remekművek és divatok« előkelő színvonalat biztosítanak a lapnak. A »Változatok« című rovat könnyed, elmés és humoros világításba helyezi a közélet napi mozzanatait. Érdekes irodalmi és kiváló gonddal szerkesztett képzőművészeti, valamint színházi és zenei rovatok egészítik ki a csinosan kiállított lapot. A »Jelenkor« előfizetési ára egész évre 8 ft.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1895. október 1-től.

Vonat indul Nagyváradról.	Vonat érkezik Nagyváradra.
Püspökladány-Budapest felé gyorsvonat 8 ¹⁵ regg., 2 ³⁰ éjjel, személyvonat 11 ³⁰ d. e., 2 ²² d. u., 11 ⁰⁴ éjjel.	Budapest-Püspökladány felé gyorsvonat 7 ³⁰ este, 2 ¹² éjjel, vegyesvonat 7 ¹⁵ r., személyvonat 3 ¹² d. u., 1 ⁴⁸ éjjel.
Kolozsvár felé gyorsvonat 7 ¹⁵ este, 2 ³⁰ éjjel, vegyesvonat 12 ⁰⁵ d. u., személyv. 3 ⁵⁸ délután, 2 ⁰⁶ éjjel.	Kolozsvár felé gyorsvonat 8 ³⁸ regg., 2 ¹⁹ éjjel, vegyesvonat 8 r., személyvonat 11 ¹⁷ d. e. 10 ¹¹ éjjel.
Csaba-Arad-Szeged felé személyvonat 10 ³⁰ d. e., 4 ²⁵ d. u., vegyesvonat 7 ³⁰ este.	Arad-Szeged-Csaba felé vegyesvonat 8 ³⁰ r., személyvonat 9 ³⁰ d. e., 5 ³⁰ d. u.
Belényes-Vaskóh felé vegyesvonat 4 ²⁵ reggel, 1 ⁴³ d. u.	Vaskóh - Belényes felé vegyesvonat 11 ⁰⁶ d. e., 9 ⁰⁹ este.
Érmihályfalva felé vegyesvonat 6 ¹⁵ r., 4 ³⁵ d. u.	Érmihályfalva felé vegyesvonat 8 ¹⁰ r., 9 ¹⁴ este.
Ósi-Kót-Gyoma felé személyvonat 6 ³⁵ r., vegyesvonat 2 ⁴⁰ d. u.	Gyoma-Kót-Ósi felé vegyesvonat 10 ⁰⁵ d. e., személyvonat 8 este.

Igazságszolgáltatás.

A hegyi-doktor bűnügye. Sokat foglalkoztak már a lapok a nagyváradai hegyi-doktor Németh Sándor ügyével. Irtak mellette és ellene hasábotokat. Eppen ennek a nagy pro és kontra cikkezésnek a következménye, hogy Németh Sándor szerény lakását többen látogatták ma már, mint a legkedveltebb orvosnak fogadósobáit. Ideje, hogy végre kimondja a törvény, jogosan gyógyít-e a hegyi doktor, vagy pedig kuruzslás az egész tudománya. Ebben a hónapban valószínűleg vége lesz a vitának, mert Farkas Gerő kir. aljárásbíró a hónap második felében minden esetre megfogja az ügyben a végtárgyalást tartani.

Viczinália. Miklós Gyula, a volt borsodi főispán tudvalevőleg folyamodott az igazságügyminiszterhez, hogy a miskolczi törvényszék helyett a budapesti büntető törvényszéket delegálja annak a pörnek az elintézésére, melyet Szabó József dr. indított ellene. Az igazságügyminiszter, mint értesülünk, Miklós Gyulát eme kérésével elutasította.

Ezredéves kiállítás.

A kiállítás díszoklevelei. A kiállítás kintüntető díszokleveleinek tervezete már végleg elkészült s a megbízott művészek már hozzá fogtak a sokszorosításra szánt kidolgozott rajzok elkészítéséhez. A díszoklevél kidolgozását Lotz Károly és Rauschner Lajos tanárok végzik, akik a tervezetet is csinálták. A díszoklevél formája egy régi nemesi okirat mása. Pergamentre nyomják, alul hatalmas ökölnagyságú arany pecsét csüng róla, amely régi módi magyar kötéssel van az okiratra függesztve. Magán az okiraton nagy színes angyalos magyar ezimer van a közepén, az irás pedig a Corvina díszes írásához hasonlatos. A milleniumi érem oklevél tervét ugyanazok a tanárok készítették, s ez is színes kivitelben készül. Ornamentikus díszítésének minden motívuma magyar, s az egész régi kódexírásával egy régi kolostorban készült kintüntető okirat hatását teszi. A milleniumi nagy érem oklevél tervét Vágó Pál festő művész rajzolta. Ennek figurális dísz van. A magyar Génusz, kezében a dicsőség palmaágával szemlét tart a művészetek, tudományok, ipari és gazdasági produktumok felett, s az érdem könyvébe jegyzi be az érdemesek nevét. A könyvet az előtte térdelő történelem tartja eléje, körül pedig a tudomány, a művészet, ipar, kereskedelem, bányászat stb. alakjai várják a Génusz eldöntését. A gyönyörűen megtervezett csoportozatot a kidolgozás után Leliogravisttal fogják sokszorosítani. A közreműködők díszoklevelét Beniczur Béla tervezte. Figurális és ornamentikus dísz van pompás tollrajz kivitelben. A többi oklevelek tervezete Dörre Tivadar és Krieger Béla művészeinkre van bízva.

A londoni millenniumi bizottság. A Mansion-house-ban Londonban a héten volt a londoni millenniumi bizottság megalakulása a Lord-Mayor elnöklete alatt. A bizottság tagjai nevében chevalier Princesz de Herwaldt, az osztrák-magyar főkonzulátus vezetője üdvözölte az elnököt, aki lelkes szavakban dicsőítette a magyar nemzetet, ismertette a nemzeti ünnepet s kijelentette, hogy a bizottság hivatása Londonban és egész Angliában mindent elkövetni, hogy az angolokat Magyarország nagy ünnepének meglátogatására serkentsék. Ezután elnökké nagy lelkesedéssel a Lord-Mayort választották, titkárrá pedig Louis Felbermann honfitársunkat a londoni »Life« szerkesztőjét. A bizottság tagjai lettek: Stockinger Ferencz főkonzul, Princesz de Herwaldt helyettes konzul, Weisz Sámuel a magyar-egyesület elnöke, Ebner József, Felbermann Lajos, Weisz M. Vingate Leo, Duka Todor, Pillischer J., Jármy Gusztáv, Butler Dundas, Vogel A. L., Kern W., Mijatovich M. szerb főkonzul, Emin Effendi török főkonzul, továbbá mr. Gooday a Louth Eastern vasut vezérigazgatója, mr. Sire a francia északi vasutak londoni igazgatója mr. P. Defranc a belga államvasutak londoni képviselője, Pollák H. a londoni külföldi hírlapírók egyesületének elnöke, Diósy Arthur, mr. Boyd Carpenter, és a Cook and Sous és Messos Gazo czégek főnökei. A bizottság legközelebbi ülését márczius 9-én tartja a Mansion-house-ban.

Bécs város kiállítása. Az ezredéves országos kiállítás történelmi csoportja újabb emléktárgyakkal gazdagodott. Az osztrák fő és székváros történelmi muzeumából a napokban szállította Budapestre Seis Ede muzeumi custos azokat a tárgyakat, melyeket a kiállítás történelmi főcsoportjának szakfőnökei a helyszínén kiválasztották. A szállítmány nyolc példában érkezett meg s miután a m. kir. honvéd ruharaktárban a custos jelenlétében kicsomagolták, arról szabályszerű elismervényt állítottak ki. A bécsvárosi emléktárgyak között van Corvin Mátyás igen értékes

paizsa a czimerével ékesítve és nyolcz darab más, ugyancsak XV századbeli magyar paizs s a fegyverek egész sorozata (:pánczélszuró, kardok, sisakok stb.) valamint teljes magyar vértetek, zászlók, történelmi becsü olajfestmények közel százezer forint értékben.

A szász hadügyminiszter a kiállításon. Von der Planitz tábornok, szász hadügyi miniszter bejelentette a kiállítás igazgatóságának hogy a magyar ezredéves kiállítást amely iránt Drezdában és egész Szászországban nagy az érdeklődés, meg fogja látogatni, s alaposan megnézi. A szász hadügyi miniszter, akit két magasabb rangú tiszt fog kísélni, a megnyitás napjára érkezik Budapestre, s körülbelül 6-ig itt marad.

REGENY-CSARNOK.

Pénzért, tisztességért.

Neidegg L. után Dr. Margitai.

28

»Engem még senki nem sértett büntetlenül.« mondá Russvorn föllálva, s rendbehozva poros gyűrt toilletjét. »Megyek, de visszajövök még s akkor ön fog porban fetrengeni előttem.« Ekkor vette észre Bessiet, aki halványan, reszketve állott ott. »Ah a nagyságos kisasszony! Gratulálok gyönyörű nagybácsijához! Viszontlátásra!«

Elkotródott. Browning mereven nézett utána, majd összerenzenve, ingadozni kezdett. Bessie hozzásietett s támogatva bizonytalan lépteit az ebédlőbe vezette, ahol az öreg egy karosszékre sülyedt s mintegy magánkívül nézett maga elé. Majd hirtelen fölriadt, s ujjaival göresösen fogta át Bessie karját.

»Mit hallottál?« kérdé.

»Semmit, csak hogy egy semmirekellő gyaláznai mert s hogy megfenyítetted érte.«

»Igen! ez az ököl földresujtotta őt!« kiáltá az öreg vad triumfussal emelve föl karját. De a következő pillanatban eltűnt a győzelmi mámor, a kevélyen fölemelt kéz aláhanyatlott; fakó halványság borítá be arcát. »Oh mit tettem!? mit tettem?« mormogá csüggedten.

Bessie a pohár székhez sietett s egy kis bort hozott bátyjának.

»Frank bácsi te rosszul vagy«, mondá részvétellel, ajakához tolva a poharat »igyal néhány kortyot, s légy nyugodt.«

Engedelmeskedett; az erős bor jó hatással volt reá s unokahuga gyöngéd szeretete meg nyugtató. Végig simitá homlokát, mintha kinos víziókat akarna elűzni.

»Bizony nagyon rosszul voltam!« mondá végre. Oh mennyire érzem már éveimet! Mily öregnek, nyomorultnak, fáradtnak érzem magamat!«

Bessie feléje hajolt, s mély részvétellel nézte az öreget. Gyanu czikázott át lelkén, olyan, hogy magának is alig merte bevallani, de most mondhatatlanul megkönnyebbült, hisz bátyja megváltozott kedély állapotáért, merő testi bajokat okolt.

»Már rég észrevettem Frank bácsi, hogy beteg vagy«, válaszolá Bessie, »de kérlek, tégy valamit egészségedért, hívasd el dr. Schrödert. Halasszuk el a menyegzőt; szívesen elkísérlek valamelyik fürdőbe.«

Mr. Browning arca elvörösödött.

Ugyanolyan haragos képpel, amelyet akkor mutatott, mikor Bessie Russwurm eltávolítását hozta javaslatba, támadt neki a megijedt leánynak:

»Hagyd el az ilyen bolond beszédeket! A lakodalmat halasszuk el, amelyet megérni legfőbb kívánságom?! Bárcsak holnap, igen, holnap megtarthatók, boldog, nagyon boldog lennék! Ha egyszer Kattenlädtné vagy, akkor aztán mit bánom én, akármi történik is! Egy helyeske csak lesz számomra is, ahol meghúzódva élhetek, halhatok.«

Bessie érezte, hogy egész szive reszket. Eszébe jutottak olyan szavak, amelyeket már egyszer hallott, de akkor nem figyelt rájuk. Sokkal többet volt pénz-emberek között, hogy ne tudta volna, mennyi hirtelen változásnak, bukásnak van kitéve minden spekuláció. Atyja is ennek lett áldozatja.

Hátha bátyja a helyett, hogy amint föltette magában, nyugodott volna, merész vállalatokba fogott?!

»Bátyám!« mondá szeliden. »Talán szerencsétlen voltál pénz-műveleteidben? Ne vedd szívedre, inkább mondd ki nyíltan. Egyszerűsíteni fogjuk életünket, annyiaz egész. Theobaldnak azonban meg kell mondanunk; joga van hozzá.«

Browning nevetve tette kezét a leány fejére.

»Bohó leány, csak nem gondolod, hogy tönkrejutottam? Nem, nem! Veszíteni sokat vesztettem, de még mindig van a vén Browningnak annyija, hogy akár egész Norrenburgot megvegye, ha akarja. Nem ez volt a baj, ne is aggódjál. Másról volt ott szó. Fölingerelt, megfenyítettem. De most szó se legyen többé róla. Senkinek se beszélj róla — érted? — Theobaldnak se!«

»De hátha tanácsot tudna adni — hozzánk tartozik; mindenről tudnia kellene, ami minket illet.« (Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A királyné a millenniumon.

Budapest, márcz. 5. (Saját tud. táv.) A királyné ő felsége részt fog venni a millenniumi ünnepségek megnyitására. Május hó harmadikán megjelenik az ünnepélyes tedeumon. Meg fogja nézni az ünnepi díszmenet hódoló felvonulását is.

A bécsi választások.

Bécs, márczius 5. (Saját tud. táv.) Ma voltak a községi képviselő választások az első választási testületben. Az antiliberalisok 18, a liberálisok pedig 28 mandatumot kaptak meg. A képviselőtestületben az antiliberalisoknak tehát két harmadnyi többségük lesz, mert 96 mandátum felett rendelkeznek, míg a liberálisok pártja csak 42 tagot számlál.

Baratieri nyugdíjazása.

Róma, márcz. 5. (Saját tud. táv.) Baratieri tábornokot, a kinek vezérlete alatt az olasz hadsereg Afrikában csufos vereséget szenvedett, a király állásától felmentette. Baratierit nyugdíjazni fogják és hadi törvényszék elé állítják.

Crispi lemondása.

Róma, márcz. 5. (Saját tud. táv.) Az olasz kormány elnöke Crispi az Afrikában szenvedett vereségek befolyása alatt nem bírván a képviselőház többségének bizalmát, benyújtotta lemondását. A király a lemondást ideiglenesen elfogadta, a kamarát pedig elnapolta. Crispi bejelentette ezt a háznak, mely a legnagyobb izgatottságban feloszlott. E hirre az utcán zajos tüntetések voltak, úgy hogy csak nehezen sikerült a rendőrségnek a rendet helyreállítania.

Turnis Eburnea.

Budapest, márcz. 5. (Saját tud. táv.) A Turnis Eburnea szenzációs regény szerzője Zigány Árpád levelet intézett Schiff Etelka asszonyhoz, melyben kijelenti, hogy regényét félreértették, az nem Schiff asszonyról szól s beleegyezik, hogy az összes elkobzott példányokat Schiff asszonynak kiadják. — Schiffné visszavonta panaszát

Szeless — sikkasztó.

Budapest, márcz. 5. (Saját tud. táv.) A budapesti bünvádi törvényszék ma hirdette ki, hogy Szeless Adorjánt a Thalcsalád kaucziójának elsikkasztásáért 3 hónapra elítéli. Egyben elrendelte körözletését.

Kitüntetett hivatalnok.

Budapest, márcz. 5. (Saját tud. táv.) Dócsi Lajos, a külügyi sajtó iroda főnöke megkapta az osztály-főnöki czimet és rangot.

Közgazdaság.

Uj takarmánynövények.

Az utolsó száraz és forró évfolyamok a takarmányhiány miatt a gazdáknak gyakran nagy nehézségeket és aggodalmakat okoztak, valamint beigazolták a bővebb takarmánytermelés szükségességét is, melyet minden gazdának kötelességévé tettek. Ezért szükségképen szemügyre vették az összes mezőgazdasági takarmány növényeket és a mezőgazdasági szaktekintélyeket intézetek és megfigyelő állomások a következő takarmánynövényeket ajánlották, különösen:

Lathyrus sylvestris Wagneri.

(A nemesített erdei mazsolaborsó.) Uj takarmánynövény köves, száraz, vagy terméketlen vidékek számára.)

A takarmánynövények legigénytelenebbike; minden talajban tenyészik, ahol talajvíz nincsen, de még inkább dombos hegyes, magas sterilis talajban, sőt még ott is kitünően terem ezen takarmány, a hol a birkák számára már takarmány nem nő és a legnagyobb mennyiségben és a réti szénánál jobb minőségben tenyészik. Kémiai vizsgálatok bizonyítják, hogy ezen takarmány a legbővebbe protintartalmu és a here ellenében fejős teheneknél a tejbőséget 24%-al, a vajképzést 5%-al emeli. Ezen növény tartóképessége 50 évre tehető és ez, valamint a takarmánykészlet folytontartó óriási tápanyaga bizonyára a legnagyobb érdeklődést fog kelteni a gazdáknál.

Polygonum Sachalinense.

A legujabb takarmány-növény nedves helyekre. Amint a Lathyrus sylvestris száraz, köves és magas fekvésekhez alkalmas, úgy az új Polygonum Sacsaliense nedves, mocsáros, vízenyős-agyagos vidékre és helyekre nézve első rendű takarmánynövény, a mely tulajdonságainál fogva a legujabb időben gazdáknál a legnagyobb érdeklődést keltetett és az óta sokat irnak felőle. A Polygonum Sachalin szigetről származik, a mely maga is nagyon sivatag. Ezen növény sivár hazájában megtanult a legrosszabb talajjal boldogulni, forró napokkal és jeges fagyokkal megbirkózni és mindennit terem, a hol nedvességre talál és sohasem hal ki, a miért is örök időkre való. Két, egészen 3 méter magasságot ér el, levelei pedig 25—30 cm. hosszúságot és 20—24 cm. szélességet. Sűrű bokrokat képez, míg gyökérfutói folytonosan és szüntelenül towaterjeszkednek, úgy hogy áthatlan sövények képződnek belőle, a mi által mint kerítésnövény is jó szolgálatokat tesznek.

A legnagyobb értéke azonban abban rejlik, hogy egészen kiváló abrakot nyújt a lovak és szarvasmarháknak, a melyek a fiatal hajtásokat és leveleket annyi előszeretettel fogadják, hogy más, kiváló abrakot félrehagynak, ha Polygonumra szert tehetnek.

Már akkor használható, ha a hajtások 1 m. magasságot elérték és még egészen gyengédek; ezen minőségben úgy zöldtakarmány, mint megszáritva száraz abrak gyanánt egyaránt alkalmasak.

Sorghum halepense.

Miután már nedves, alacsony fekvésű és száraz, magasvidéki talajnemekhez alkalmas két új takarmánynövényt megbeszélünk, ma a gazdák figyelmébe a síkföldre kiválóan alkalmas takarmánynövényt közlünk, melynek minél nagyobb mennyiségben leendő termelése ajánlatik. Az utolsó években beállott általános takarmányhiány más hasznos növény tenyésztésére is kényszeríti, különösen pedig baromtakarmánynak könnyű és olcsó előállítására, mint azt a Sorghum halepensenél tapasztaljuk. Ez sok évig tartó és minden vidékhez alkalmas legelőfü, mely úgy a nedves, mint a magasabb fekvésekben is jól terem, de legkiválóbban Magyarország homoktalajában tenyészik, a hol elsőrendű hasznynövénynek lesz. Tavasszal holdankint 5 kilójával sorosan vetjük el és lehetőleg egyszer megkapáljuk; évente 3-szor lehet kaszálni, (mindannyiszor ha 1 m.

magas) és úgy a lovak, mint a szarvasmarhák kapzsi módon eszik, mint a hogy ritkán szoktak valamely más abrakot.

Bromus inermis.

Belföldi, meglehetősen magasra növő Németországban, Hollandiában és Angolországban nagybecsült és nagyban tenyésztett takarmányfű, mely oda már sok évvel ezelőtt Magyarországból vitetett be és különös módon minálunk még — a Délmagyarország és az Alföld néhány urasága kivéve, a hol helyenkint 50—100 lánca földben, kizárólag ezen magyar abrakfűt tenyésztik — felette kevesen ismerik. Ezen fű legelője husszu évek során át tartós és évente két teljes szénaaratást, jobb években hármát is adnak. Holdankint 50 kilogrammot vetünk el, mely évekre szóló legjobb takarmányt nyújt.

A vetések állása.

— Hivatalos jelentés. —

A vetések állása és a mezőgazdasági állapot márczius hónap elején a földművelésügyi miniszterhez az állandó gazdasági tudósítóktól beérkezett jelentések szerint a következő volt:

Február hónap első felében az időjárás kissé megenyhült, sőt az alföldi részeken annyira szép idő járt, hogy a szántáshoz itt-ott pedig a vetéshez is hozzáálltak a gazdák; február 25. és 26-án azonban rendkívül erős északi széllel hirtelen megváltozott az időjárás. Nagy havazást jelentettek az ország minden részéből, mely utóbb egyes helyeken esőre változott, mindazonáltal az ország nagy részében még ma is hó borítja a vetéseket. A szélvihar az alföldi részeken főképp a homokosabb talajokon, rendkívül sok kárt okozott, amennyiben a vetésekről lehordta a talajt. Az Alföldön márczius hónap elején a hó rohamosan olvadni kezdett, s ámbár a felvidékről még akkor is havazást jelentettek, az időjárás ma már inkább tavaszias, mint télies. A februári utófagyok, északi szél és erős viharok a vegetációra nézve káros hatással voltak; a buzából az alföldi homokosabb vármegyékben néhol számottevő rész kiveszett; a jobb talajú földeken is nyomát látni a pusztulásnak. Szüvedett a rozs és őszi árpa, továbbá a repeze is, kétségtelen azonban az is, hogy a mutatkozó veszteséget, az utóbbi erős csapadék jelentékeny mérvben csökkenteni fogja, kivált ha az időjárás most már kedvező marad. A beérkezett jelentések szerint ez idővel a leggyengébben állanak a vetések a Tisza-Maros szögén, az erdélyi részeken, végül a Dunántul nagy részén.

Takarmány és szalmahányról több helyen panaszkodnak ugyan a gazdák, mindazonáltal sehol sincsen e miatt aggodalomra ok, mert a normálnál dárágábban ugyan, de azért mégis országsszerte kapható takarmány és szalma is. A mezőgazdasági munkálatokat egyes helyeken ahol a hó már teljesen elment, márczius hónap 3. és 4-én megkezdtek; a szőlőkben is hozzáálltak már az első munkálatokhoz: a rigolozás és a szőlőkarók készítéséhez. A napokban bizonyára a gyümölcsfák körül is megindulhat a munka; hernyófészkekről kevesebb panaszt hallani az idén.

Terménytőzsde.

— Saját tudósítónktól. —

Budapest, márczius 5.

B u z a tavaszra, bácskai	7.11
» tavaszra, északi	7.13
» szeptember-októberre, bácskai	6.78
» szept.-okt.-re északi	6.79
R o z s tavaszra, bácskai	6.46
R o z s tavaszra, északi	6.48
T e n g e r i június-júliusra, bácskai	4.25
» jun.-jul.-ra, északi	4.26
R e p c z e augusztus-szeptemberre, bácskai	10.90
» aug.-szept.-re, északi	10.95

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1896. márczius 5 én.

Magyar aranyjárdék 4%	122.—
Magyar koronajárdék	99.05
Magyar vasúti kölesön aranyban 4 1/2%	124.—
Magyar vasúti kölesön ezüstben 2 1/2%	101.75
Magyar keleti vasúti államkötvény 1876-ból	121.50

Magyar földlehermentesítési kötvény 4%	96.75
Italmérségi jog megváltási kötvény	100.25
Horvát-szlavon földlehermentesítési kötvény	97.—
Magyar nyereséj sorsjegy-kölesön	155.—
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölesön	143.—
Osztrák járadék papírban	101.—
Osztrák járadék ezüstben	101.—
Osztrák járadék aranyban	122.50
Osztrák korona járadék	101.25
1860. osztrák államsorsjegyek	147.—
Osztrák magyar bankrészvény	985.—
Magyar hitelbank részvény	415.—
Osztrák hitelintézeti részvény	377.25
Osztrák-magyar államvasúti részvény	370.50
20 frankos arany (Napoleonkor)	956.—
Német birodalmi márka	59.—
London vista	120.75
Páris vista	47.82 1/2
20 márkás arany	11.78

Felelős szerkesztő: SZABÓ LÁSZLÓ.

A II. Magyar Osztály-Sorsjáték

sorsjegyei kaphatók a

— Biharmegyei Takarékpénztárnál. —

50 10—0

Szőlőbirtokosok

figyelmébe!

Az idén is szándékozom, nagyobb mennyiségű gyökeres Ripariába fás ojtásokat eladásra készíttetni, felkérem azon szőlőbirtokos urakat, kik őszi átvételre gyökeres ojtványokat rendelni óhajtanak, megrendelésüket nálam minél előbb eszközölni sziveskedjenek, hogy részökre óhajtasok szerinti fajokat a kívánt mennyiségben ojtathassam.

Az így megrendelt, csakis tökéletesen összeforrott ojtványok ezrét 105 forintért számítanom és megrendelésekor ezrere 20 forint előleg lenne fizetendő.

Elsőrendű legalább 6^m/_m vastag ojtáshoz alkalmas gyökeres Ripariát — addig míg készletem tart — ezrét 20 frrtal és ültetéshez alkalmas 6^m/_m-nél vékonyabbat ezrét 15 frrtal szolgálhatok.

Nagyvárad, 1896. február 20-án.

JANKY JÓZSEF.

HÍRES, VALÓDI 301 19—36

MARIACZELLI GYOMORCSEPPEK.

Készíti BRADY KÁROLY, „Az űrangyalhoz“ címzett gyógyszerárban
Kremsierben (Ausztria, Morvaország.)

Ezen kitűnő gyógyhatással bíró cseppek, melyek nevezetesen gyomor- és altesti bántalmak, gyomor görcs és kolikánál évek hosszú során át asználtattak úgy felnőtteknél mint gyermekeknél, s melyek étvágyhiánynál oly hathatósaknak bizonyultak, ma-radandó hírnevére tettek szert, sőt még híres orvosok érdekeit is előmozdították.

A legtöbb betegség rontott gyomor és étvágyhiányból keletkezik, mely betegségtől — különösen az alant felsoroltaktól — a cseppek használata szerencsésen megóv, ha csak belőlük háromszor naponta csupán egy kávéskanállal veszünk.

A máriaczei gyomorcseppek hatása a következő esetekben túlhalad minden más szert, különösen étvágyhiány, rosszszagú lehelet, gyomortyengeség, szelek, felbőfögés, kolika, gyomorkatbarus, gyomorégés, aránytalan nyalkaképződés, sárgaság, utálat és hányás, fájás, ha a gyomortól ered, gyomorgörcs, székszorulás, eldugulás, a gyomor túlterhelése ételek és italok által, májlep- és vesebetegségeknél (aranyér).

Ezen cseppek több mint 200 év óta azon tapasztalást nyújtottak, hogy a legtöbb gyomor és altesti bántalmakat gyógyítják, sőt még hosszú több mint 100 éves életkorra segítettek.

Ambrosius pater, a ferenciek klostornának egy apátja Syriában a Carmel-hegyen volt feltalálója, miért őt egész Syriában és Palestinában csodálták, ki őt segített, a hol már segítség lehetetlen volt. Ő maga használtván ezen cseppeket, 107 évét élt atyja és anyja pedig 110 évet. Ezen szert halála után egy rokonnak örökölte, pater Servien konstantinápolyi pap, ki ezt mint titkos szert kevésnek nyújtotta s csak később szintén egy rokonuk, ki az orvosi pályán Rómába volt, ismét megalkotta régi megérdemelt hírnevét.

Pater Gregor, föltisztelendő apát az althosi kolostorban 98 évet élt és egy másik apát ugyanezen kolostorban 102 évet. A muranói invalidus szállodában 1838-ban meghalt egy 100 éves úsz, Kovács János, ki tényleg hosszú életét ezen cseppeknek köszönhette. Erzsébet hercegnő Innsbruckban, kit a legtöbb orvos gyógyíthatatlannak mondott, ezen cseppek használata által még sok évet élt.

Ilyen tények mellett ezen cseppek eleinte csak kolostorokban, később kórházokban és Európa legtöbb városában mint megbecsülhetlen szer a legjobb sikereket mélték használtattak. Végül még megemlítendő, hogy ezen cseppek — melyek sok híres orvos által elismertettek — alkatrészeit minden más orvossággal vegyít nem lépezik, hanem különféle szerencsésen megválasztott délszaki növények preparált nedveit, melyeket évente a Libanon hegyén Kis-Ázsiában gyűjtenek és mindig friss állapotban Európába lesznek küldve.

A máriaczei cseppek gyöngéden oldólag hatnak, igen kellemes keserű ízű bírnak és reggel éhgyomorra, továbbá ebéd előtt és este lefekvés előtt egy-egy kávéskanállal bevenők (gyermeknek csak egy kávéskanállal) és friss vízzel vagy vízzel borral leöblítendő. Bevetelnek a cseppek az egész életrendszernek élénkítő, erős és bátorosító kölesítőnek. Meg kell még jegyezni, hogy a cseppek folytonos használata által a fenneb idézett betegségek bármelyike 2—4 hét alatt teljesen megszűnik. Magától értetődik, hogy a mellett szigorú életrendet kell követni.

Használati utasítás.

Ovás! Lelkiismeretlen hamisítók megkísérlették csekélyebb értékű praeparatumokat ugyanazon, vagy hasonló név alatt áruba bocsátani s azokat valódi Máriaczei gyomorcseppeknek eladni. Mindenkit óva intünk ezen hamisítványok megvásárlásától, nehogy azok használata káros következményeket vonjon maga után.

A több mint 200 év óta ismert valódi Máriaczei gyomorcseppek a legnagyobb gyógyszerelő bíró növényekből készülnek s valódiságuk jelétül vörös az idevontatott vértéj s aláírással ellátott papírba van csomagolva és a minden üveghöz mellékelte használati utasításon meg van jegyezve, hogy Gussek H. Kremsier-i nyomdájában készült.

Egy üveg ára 40 kr. — Kettős üveg ára 70 kr.

A híres, valódi Máriaczei gyomorcseppek a következő gyógyszárakban kaphatók.

Magyarországban: Budapest, Török József király-utca, Petri Ottó, Székely A., Budai Emil, Városházter 9. Buttyán Tomcsányi L., Abony, Lukács Gy., Apatin, Rátay Th. Apáczai, Bonomy Antal, Arad, Ring Lajos, Kiss István, Schaffer A. Aranyos-Maróth, Bittó Károly, Aszód, Dózsa A. Baja, Hollósy József, Nagy Sándor, Bánfalvy, Ács András, Baranya-Selye, Ujvári Fr. Bács, Kohut Sándor, Béla, Tunner János, Berettyó-Tjfalu, Tamási G., Bieske, Güllner Károly, B.-Csaba, Varság, B.-Gyarmat, Cserenyák Gy., Kanitz Odón, B.-Mágoes, Szep. Géza, B.-Szarvas, Bujyás A., Bonyhád, Kramlin József, Bazin, Meisl Fr. Czegled, Bolus Ed., Zalai, Csáková (Temes), Toldy Sándor, Csenei, Ruten J. Csepreg, Kekas Mihály, Cs.-Somorja, Barta T. Debreczen, Güllner Sándor, Tóth Béla, Mihálovics István, Dr. Rotschnek Emil, Tamásy Balázs, Delta, Braumüller E., Diószegi, Vaday Ignác, Dobosina, Trécher, Deleova, Kos József, Darcszma, Karscsy Károly, Dunapataj, Mndra Pál, Enying, Adler Emil, Eperjes, Makovicky, Molitorisz István, Eger, Irgalmas barátok, Küllner L. Ózveggy, Butzath L., Ernőhályfalva, Matray István, Ersekújvár, Mészáros, Felka, Cornides K. Fekete Ardo, Szempák Géza, Fiume, Mizzán A. Pécs, Irgalmas barátok, Zsiga László, ifj. Erreth János, Sipőz sván, Göbel Kálmán, Gödöllő, cs. és kir. udv. gyógyszerár, N.-Beeskerek, Kellner J. Moezkovesák D. Nagy-Kani zsa, Prager Béla, Belusz Lajos, Nagy-Kikinda, Neuhold Károly, Panajoth Sándor, Nagy-Leker, Bolyos Gyula, Nagyvárad, Ember E., Molnár Lajos, Nyíry György, Hering Sándor, Győrött, Mehlschmidt J., Hadlitz, Farkas Odón, Hajós, Martinovich J. Hatzfeld, Holcz Mátyás, H.-M.-Vásárhely, Bereczk Péter, Kiss Gyula, Németh L. Holicz, Mülbauer R. J., Homona, Szekerák Ambrus, Hosszúfalva, Jekelius G. Hosszú-Pályi, Sárossy Imre, Huszt, Keresztes József, Iglo, Gartner Ealmán, Ipolság, Berkó István, Jaszberény, Merkl J., Csaba, Horváth Kálmán, Kálcsa, Horváth Károly, Káloz, Jeges Antal, Kopolna, Egerland K., Kápolnas-Nyék, Hankóczy E., Kaposvár, Czollner, Pataky Andor, Kapuvár, Vavreskay János, Karánsebes, Müller J., Risticz, Kassa, Gállik Géza, Mégyay Gusztáv, Molnár László, Wandraschek Károly, Kecskemet, Katona, Molnár, Farkas J. Bódogh F. Kékes, Scheint A. Késmárk, Genersich Károly.